

Moderne Strømninger i Indien (Gandhi).

Foredrag, holdt i det Kgl. Danske Geogr. Selskab den 5. Jan. 1926

af

Axel Jarl.

(Trykt efter talerens manuskript).

Carlyle sammenligner etsteds en historisk foreteelse med en kaktusblomst, der springer ud og visner igen i få timer, mens planten har forberedt denne blomstring gennem lange tider. De begivenheder, der nu foregår i Indien, ligner en sådan pragtblomst. For at forstå, hvad der sker, må man kende jordbunden, klimaet og væxtbetingelserne igennem århundrederne. Det er jo så, at det Indien, der findes idag, blev formet for over 2000 år siden.

Mine to foregående foredrag var tænkt som indledning til dette, mit sidste i rækken. Jeg har udviklet kasteværnets betydning for Dem. Hvorledes kasterne deler samfundet efter lodrette linjer i modsætning til vore europæiske klasser, der lagdeler samfundet efter vandrette linjer. Og hvorledes kastefølelsen er så stærk, at man kan sige, at kasterne ofte føler sig mere fremmede overfor hinanden indbyrdes, end de føler sig overfor dyr.

Jeg gav også et lille indblik i hinduernes tænkning, præget af trang til overdrivelse i sin konsekvens, uden sans for systematik, fuld af overtro og fanatisme, hvor den religiøse følelse overskygger og præger hele livsfølelsen og samfundspolitikken.

Ved et ophold på hvilken som helst lille landstation vil man på perronen finde samlet større forskellighed, etnografisk, sprogligt og religiøst, end Europa har at opvise, fra Nordkap til Gibraltar.

I modsætning til hinduismen prøvede jeg på at karakterisere den anden hovedfaktor i Indiens samfund: Mohamedanerne gennem Stormogulernes historie, hvor traditionen er politisk expansion og militær organisation.

På den ene side mystisk meditation og sjælelig præget idealisme, på den anden magt og agitation, hvor selv religionen blir politik.

Tilbage står den tredje faktor i det moderne Indien: den hvide mand, nærmest repræsenteret af Englænderne. Desværre er stoffet så overvældende, at mit foredrag bliver som spring fra tue til tue over hængedynd.

Det britiske gesandtskab er efter min opfordring repræsenteret.

Emnet medfører uundgåelig en kritik af britisk politik. Jeg har så megen respekt for denne i al alm., at jeg ikke har villet give det ringeste skær af ikke at være fuldt loyal imod England.

Det britiske østas. komp. oprettedes 1601. Aaret efter det hollandske, det franske 1607, det danske 1612. Portugal havde alt længe haft handelspladser langs kysterne og drevet sørøveri og slavehandel.

I de kommende århundreder rivaliserede disse kompagnier, ja førte ofte blodige krige, snart indbyrdes, snart med de indfødte fyrster. Det er en lang historie om vold og svig, den hvide race til ringe ære. Det britiske komp. fortrængte langsomt de andre ved mere målbevidst politik og dygtigere mænd — også skal det siges *bedre* mænd. Ved midten af forrige årh. var Englænderne næsten enerådende og dannede en mægtig stat med en stor hær og en skare hvide embedsmænd i alle grader, der administrerede den største del af Indien, enten direkte eller som vasalstater.

Så skete der i 1857 en explosion, der satte rivende gang i udviklingen, nemlig seapoyoprøret.

Siden 1764 havde hvide officerer kommanderet kompagniets indfødte tropper. Der havde været flere oprør, næsten altid foranlediget af religiøse grunde, ved forbud mod kastemærker i regimenterne, ved indførsel af læderremme eller lign. Hver gang var engelskmændene intetanende. De har altid manglet den fantasi, der kan leve sig ind i asiaters tankegang, og idet de selv er fuldtud loyale, har de aldrig lært at regne med andres rænkespil. Stadig har de i uvidenhed såret de indfødte, ofte på unødige områder, men tit deres helligste følelser. Og aldrig har de troet på faren, før deres hus stod i lys lue.

I 1857 indførtes en ny slags geværer, hvis patroner ved ladingen skulde anbringes iml. tænderne. Tropperne troede, at de var smurt i fedt, som vilde gøre det til helligbrøde at berøre dem med læberne. Dette gav den ydre anledning til oprøret.

Indledningen er betegnende for indiske metoder. Der blev hemmeligt bragt 6 brød til forstanderen for hver landsby med de ord: „Disse er til Dig, bag 6 andre og send dem til den næste landsby.“ Samtidig så de hvide officerer, at der kom en mand til de indfødtes

kaserner med en lotusblomst, som han gav til den øverste indfødte officer, hvorpå han forsvandt. Blomsten gik så i tavshed fra hånd til hånd. Hver mand i regimentet tog den, stirrede et øjeblik ned i den og rakte den videre. Den sidste mand bragte den bort til den nærmeste lejr.

Da den varme årstid var indtrådt, brød oprøret løs rundt om i Nordindien. Europæiske officerer med koner og børn blev myrdede. Det var nogle frygtelige måneder for alle hvide. 10. maj rejstes oprørsfanen i Delhi, hvor Stormogulernes skyggetrone stod.

Kun langsomt fik handelskomp. samlet de regeringstro regimente til forsvar af de endnu belejrede garnisoner. Og britiske regimente blev trukket til fra andre dele af Indien, men de måtte marchere i deres varme, røde uniformer over de endeløse, vandfattige sletter i den forfærdeligste hede. Mange omkom af solstik og kolera.

Betegnende for Indiens historie er den episode, hvor en indfødt prinsesse Lachmi Bay, 20 år gammel, i mandsdragt selv anførte krigen som en tapper, men grusom general.

Det traditionelle fjendskab imellem Hinduer og Mohamedaner, der til daglig er den britiske politiks bedste støtte, gjorde en regulær krigsførelse imod en samlet fjende umulig, så denne udartede til guerillakrig. Men den sædvanlige britiske energi og udholdenhed blandet med stort mod og ofte også med beundringsværdigt *ædelmod*, fik efterhånden overtaget. 21. septbr. faldt Delhi efter lang belejring, og den 87-årige kejser, Bahadur Shah II, den sidste stormogul, blev taget til fange og deporteret til Rangoon, mens kejserfamiljens øvrige medlemmer blev skudte ned ved Humayums grav. Sådan endte Akbar den Stores slægt og herredømme.

1. novbr. 1858 gik East Indian comp.s besiddelser over til den britiske krone, og England påtog sig det største og vanskeligste civilisatoriske arbejde, som historien kender.

Hvorvidt denne opgave hidtil er løst, derpå burde dette foredrag give svar. Men stoffet er så overvældende, at der skulde mange timers tale til at uddybe det. Det former sig nødvendigvis som et opgør imellem orient og occident, menneskenes største og dybeste problem.

Suezkanalens åbning 1869 forandrede de hvide embedsmænds stilling. Tidligere var de draget ud, ganske unge, for at søge deres lykke og uden videre chance for at vende tilbage. De giftede sig ind i dannede hindufamilier og sluttede sig så nøje som muligt til deres samfund. Men da vejen pludselig bliver 6 gange kortere, føler embedsmændene sig kun som midlertidigt ansatte. De kommer derud

efter behørig uddannelse i England og har deres hustruer med. Derude overtager de formandens møbler eller bor i telte (ganske vist ofte med muret kamin i teltvæggen). Men de føler sig ikke som bosiddende i landet. Børnene sendes jo også som ganske små til Europa, og selv slutter man sig sammen i engelske klubber om sport og dans, mens al omgang med de indfødte er udelukket. — Jeg har foretaget en rejse med en engelsk opdraget, højt kultiveret indenrigsminister i en stor indfødt stat. Vi måtte ikke benytte samme ventesale på stationerne som de hvide.

Der findes kun 1200 civile hvide embedsmænd til 320 mill. — til vor befolkning vilde det svare til hveranden amtmand — resten er indfødt. Mange hinduer ser aldrig en hvid mand. Disse sidder overanstrengte som bidronninger i kuben — dybt inde i de vældige kontorer, hvor de underordnede embedsmænd sværmer ud og ind. Det er derfor meget svært for en simpel mand at komme i direkte forbindelse med den hvide sahib. Disse lever op i nogle aftentimer i den engelske klub, hvor de mødes med koloniens europæiske damer, og hvor der danses på verandaen inden dinner, spilles billard og aftales jagtture til helligdagene.

De engelske damer gør ikke deres til at slå bro over den sociale kløft. Tværtimod. De er tilbøjelige til at dømme hinduerne efter deres huslige erfaringer med tyendet. Men det er kun ret tvivlsomme elementer, der nedværdiger sig til at tjene i de for dem urene, europæiske huse, så bedømmelsen bliver meget uertfærdig. De emanciperede europæiske damers optræden forstås ikke eller misforstås af de indfødte. Jeg har set hestepasserne stå og stirre med forargelse på de dansende damer på klubbens veranda. At man vil lade sin hustru gå fra arm til arm i tangoen er en uhyrlig tanke for en mand, der vilde finde det upassende blot at følges med sin tilslørede hustru på gaden.

En yngre, mohamedansk minister udtalte sig meget respektløst til mig om den engelske residents døtre, som han var nødt til at træffe i deres hjem ved repræsentative fester. Han sagde, at hans moralske følelser forargedes ved deres letfærdighed. Og hvis De havde set de to stakkels, halvgamle, sippede piger! — Kipling siger jo, at Østen og Vesten aldrig lærer at forstå hinanden.

Seapoyoprøret har også nedlagt en endnu uovervindelig mistro til de indfødte i de britiske sind. Man glemmer for de blodige minder, at det kun var en soldateropstand og endda kun knyttet til en mindre del af landet, og at der faldt flere loyale hinduer i kampen imod opstanden end oprørere.

Men belært af bitter erfaring øver de hvide civile sig endnu daglig i våbenbrug, og mange embedsboliger er rene fæstninger, militært bevogtede.

De britiske tropper lever nu koncentrerede i store lejre, indbyrdes forbundne ved vældige radioanlæg. Og de lavere grader må ikke færdes udenfor disse cantonnements.

De britiske officerer, der kommanderer de farvede regimenter, har en anden stilling. Der hersker i reglen et godt forhold imellem dem og deres mandskab. Blandt dem har jeg truffet nogle af de bedste typer på europæiske gentlemen, som jeg overhovedet kender. Det er folk, som kan leve i flere år, ene hvid mand, ude blandt en farvet befolkning og beherske den ved sin korrekthed og retskaffenhed. England kan præstere en hel skare af den slags folk til deres outpost places, hvad næppe noget andet europæisk folk vilde kunne. Det er betegnende og symbolsk for hele deres færd og tankegang, at de aldrig kommer ubarberet ud af deres telt om morgenen og aldrig undlader at klæde sig om til deres ensomme dinner. Og dog kan de være så mærkværdig uvidende om deres undergivnes sande følelser og anskuelser.

Jeg fik engang under et uvejr oppe i Himalaya besøg af en oberst, der var på vej til sådan en fjærn ensom post. I uvejret var han kommet bort fra sine kuli og søgte nu ly hos mig i 24 timer. Vi fik talt godt ud med hinanden, mens stormen ruskede i teltet, som hvide mænd gør det under sådanne forhold.

Da han hørte, hvor længe jeg havde teltet rundt om i Indien uden at være hverken englænder eller missionær, mente han, at jeg måtte have haft særlig god anledning til at kende de indfødtes tankegang. Han spurgte mig derfor om mine erfaringer m. h. til de indfødtes følelser overfor englænderne. Jeg kunde bevidne, at selv bevidste politiske modstandere anerkendte ubestikkeligheden og den gode vilje, og at den store landbefolkning, der udgør 95 % af Indiens borgere, er nærmest ligeglad for, hvem der er regering. De kender ikke andet fædreland end kasten og ikke andre samfundsinstitutioner end skatteopkrævningen. Når man lader deres kastevesen og deres religiøse institutioner i fred (og det gør englænderne) og så ikke kræver for store skatter, så er de ligeglade med resten. Men når obersten vilde vide, om de holder af den hvide sahib, så måtte jeg sige afgjort nej. Thi han optræder altfor ofte krænkende overfor det helligste. For blot at nævne et eksempel: jagten. Hinduen ser i alm. med lignende gru på jagten, som vi ser på menneskeæderi. Og dem, der dræber dyr for fornøjelse eller for

at fortære dem, er for dem urene og modbydelige. To gange har hinduer fortalt mig om lord Kitchner, at han vandt mange hjerter ved at vægre sig ved at skyde tigrene på de store, arrangerede tigerjagter. Alt dette var noget nyt for obersten, der havde levet 18 år som officer ved et indfødt regiment!

En fornem dansk dame udgav for nogle år siden en beretning om sine jagter på Ceylon. Med naivitet, rørende eller oprørende, fortæller hun, hvordan hun stående i sit automobil med sit moderne gevær skød på påfuglene, der færdes i junglen omkring landsbyerne. Jeg ser for mine øjne en sådan landsbys sorg og harme. For de indfødte kan man lige så godt skyde på landsbyens børn som på de hellige påfugle.

Hvorledes den engelske type på en gentleman forstår at sætte sig i respekt, beviser følgende sandfærdige historie.

En officer blev sendt i en vanskelig diplomatisk mission op til en lille, uafhængig fyrste nord for Himalaya. Han må have fornærmet ham. Thi under venskabs maske sendte fyrsten en eskorte med ham med ordre til at myrde ham på et passende afsides sted. En aften, da Hayward sad og læste i sit telt, blev han søvnig, og hans hoved sank ned på bogen. Straks faldt folkene over ham, bandt ham og meddelte ham deres ordre. Så fortæller hans tjener, der undkom, at Hayward bad, om han måtte se solen stå op endnu engang. Han gav sit æresord på efter solopgang at melde sig til escortens befalingsmænd, dersom den gav ham lov at våge ene natten over på bjærget ved lejren. Dette skete. Ved solopgang så soldaterne den hvide mand knæle ned oppe på bjærget, „tilbedende solen“, som de mente. Lidt efter indfandt han sig ganske rolig og gav dem ordre til at lyde deres herres befaling. De var så grebne af hans højsind, at føreren måtte gribe til en krigslist for at få folkene til at udføre drabet. Han lod dem opføre en vild krigsdans omkring den hvide mand, der sad rolig i teltets åbning. Da ophidselsen ved dansen var på sit højeste, stødte en soldat sit sværd i ham, og alle som én mand kastede de sig over ham og gennemborede ham. Hans mord er aldrig blevet hævnnet. Men endnu 50 år efter fortælles hans død med beundring og respekt af de indfødte til ære for ham og hans land.

Det andet store vendepunkt i Østens forhold til Europa danner Japans sejr over Rusland i 1905. Asiens tankegang omvurderes fuldstændig. Europa er altså ikke uovervindeligt. En ren asiatisk stat træder ind i de hvide stormagters kreds. Den politiske selvbevidsthed er vågnet hos Asiens utalte millioner. Det føltes stærkest i den del

af Asien, der havde haft den længste dialog i verdensdramaet med den hvide race, i Indien. Følgen blev bl. a. en terrorperiode med en årelang række attentater imod de hvide embedsmænd. Der hørte stærke, engelske nerver til at holde ud på sin udsatte post under sådanne forhold.

Men samtidig iværksattes også på næsten alle af administrationens områder et vældigt reformarbejde. Sundhedsvæsenet, trafikvæsenet, undervisningsvæsenet, forstsvæsenet, hungersnødsdepartementet osv. reformeredes. Og store ingeniørarbejder sattes i gang. I Punjab alene kultiveredes ved overrislingsanlæg så stort et areal ny jord som det dobbelte af hele Nildalen.

Men hvert skridt fremad i indførelse af europæisk praxis mødtes af befolkningen med kritik og modstand. Hvad der faldt i Mohamedanernes smag, var en vederstyggelighed for hinduerne og omvendt. Næsten hver eneste ny foranstaltning støder på en religiøs tradition, der ikke må krænkes. Og det giver altsammen næring for opposition. Det er t. ex. ikke let for regeringen at ernære en hungersnødlidende befolkning, når den hellere dør af sult end spiser af den ris, der er gjort uren ved at passere europæiske hænder.

Rimeligvis vilde hele administrationen være brudt sammen i disse år, dersom den ikke havde kunnet støtte sig netop til den dybe splitelse i befolkningen, der er så dyb, at mohamedanerne dog hellere vil regeres af en forhadet englænder end af en foragtet hindu og omvendt. De hader hinanden, som man siger: „for the love of God“. — Regeringen praktiserede med snille den gamle regel: „Divide et impera“.

Indenfor regeringen står forresten synspunkterne skarpt overfor hinanden — og kursen bliver derved vaklende og uklar. Der er en konservativ retning, navnlig repræsenteret ved forh. embedsmænd i I. civil service, der hævder, at et „faderligt despoti“ er den lykkeligste regeringsform, og at der skal tænkes i århundreder, når det drejer sig om et land, hvorom man kan sige med rette, at det socialt i mange måder står på samme standpunkt som Europa i den tidlige middelalder. Knap 7 % af befolkningen kan læse og skrive. Af de forholdsvis meget begrænsede kredse, der har fået en vis valgret, er der kun 1 pro m., der benytter denne.

Imod disse anskuelse står den voxende mængde af liberale parlamentsmedlemmer i Westminster, der ud fra moderne, ideale grundsatninger vil skænke Indien lod og del i de moderne, europæiske institutioner ud fra den maxime, at brugen af politisk frihed opdrager.

I øjeblikket er administrationen et uoverskueligt kaos af love og forordninger, reformer og tilbagekaldelser af disse, som vistnok ikke noget nulevende menneske kan hitte rede i. Indien styres praktisk set fra kontorerne i Whitehall i London. Telegramregningen, alene for udvexlede telegrammer, skal være på astronomiske talstørrelser.

At der på denne måde gøres store fejl, kan ikke undre. Jeg skal nævne en, der er meget betegnende.

Da den nuværende engelske konge blev kejserkronet i Indien 1911, bekendtgjorde han for alt folket, at hovedstaden skulde flyttes fra Kalkutta til Delhi. Det var en stor overraskelse for alle vedkommende. Vicekongen havde fået idéen og lod kejserkongen forkynde den som en stor glæde for det indiske folk. Men det var en uhyre bummert, ubegribelig for enhver, der blot kender lidt til Indiens historie og til folkets følelser. Syv gange har fremmede erobrere bygget sig en hovedstad ved Delhi, og hver gang er deres magt sunket i grus. Det er derfor en almindelig overtro, at den regering, der bygger et nyt Delhi, er viet til undergang. Nu vidste altså hvert barn i hele riget, at den hvide sahibs skæbnetime var kommet. Hinduerne, der jo er dobbelt så talrige som mohamedanerne, misbilligede tillige, at det blev stormogulernes gamle hovedstad, der blev den foretrukne. Og det gjorde ikke sagen bedre, da kong Georg med Indiens krone på sit hoved stillede sig på stormogulernes plads i deres palads og lod sig hylde af folket. Det vakte også misfornøjelse mellem skatteyderne, at der nu skulde bygges en hel ny paladsby, der vil koste uhørte summer, for at regeringen kan tilbringe 5 måneder af året ved Delhi. De 7 andre residerer jo vicekongen i det kølige Simla. De dannede hinduer og alle, der holder af Indiens kunst, må endelig dybt beklage, at dette det største byggeforetagende, verden endnu har set, er overladt til en middelmådig, engelsk arkitekt, der benytter en uægte byzantisk stil, der ikke hører hjemme imellem de omliggende hinduiske og stormogulske mesterværker.

Indiens svar på denne ulykkelige foranstaltning var en bombe, der blev slynget imod vicekongen, der kort efter, siddende på sin elefant holdt sit højtidelige indtog i sin ny hovedstad. Jeg var tilstede og fik syn for, hvor vanskelig politiets opgave er i en sådan befolkning, bl. a. på grund af de mange slags klæder og tilhøjninger der findes. Gerningsmanden blev heller aldrig fundet.

Og England er stadig overbærende. Pressen skriver, selv på engelsk, utrolig ophidsende artikler. I Hyde park står unge hinduer uhindret og prædiker oprør, mens Annie Besant, der har uhyre magt over den indiske, studerende ungdom, ud-

slynger de mest hasarderede og oprørske påstande. Regeringen vender det døve øre til. Den stolede længe på, at „Pax Britannica“ tilsidst langsomt, men sikkert skulde overbevise Indien om det britiske styres velsignelser. Men så kom 1914 og sugede Indiens ungdom i hundredtusindvis og dets skatkamre i millionvis ind i den forfærdelige smeltedigel.

I den periode, der her er skitseret, var der imidlertid voxet en knop frem på Indiens gamle træ, der pludselig sprang ud og fyldte Indien, Asien, ja hele verden med sin duft.

Gandhi er født 1869 i en lille kystby nord for Bombay i et dan- net og indflydelsesrigt borgerhjem. Hans kaste er ikke blandt de fornemste og hans religion ikke Brahmaismen, men Jainismen.

Uden at vide noget om denne troslære forstår man intet af Gandhis udvikling.

Jainismen er opstået omtrent samtidig med Buddhismen i 6te årh. før C. og ligner den omtrent som Calvinismen ligner Lutherdommen. Begge er de jo reformer af den gamle Brahmälære.

Men medens Buddhas mægtige personlighed og hans disciples organisatoriske evner gjorde deres lære til en verdensreligion, forblev Jainismen altid kun en kirke for få. Der findes et par millioner tilhængere for tiden, mest velhavende købmænd og bankfolk.

Jainismen er en selvpinslens forherligelse. Askesen drives lige til selvmord, men det at tage liv, at dræbe er dødssynden. End ikke skadelige insekter må dræbes. At ødelægge en bifamilje for at tage honningen er lige så stor en synd som at udrydde 12 landsbyer.

Askesen opøves systematisk ved aflæggelse af løfter: ikke at spise en bestemt ret i så og så lang tid, ikke at tale i visse af dagens timer og lign. — Man må også bl. a. vogte sig for at berøre, hvad der er behageligt for fingerspidserne. Ikke at stjæle udvides til kun at tage, hvad der skænkes én. — En praktisk undtagelse: handel! — Ligegyldighed eller apathi i følelseslivet fordres. Mestrens yndlingsdiscipel kan ikke frelses, så længe han elsker sin mester. Men fred med alle mennesker og dyr er nødvendige. Overalt i Jainmenighederne ser man dyrehospitaler og fodringspladser. Man lover at nøjes med en bestemt indtægt, det overskydende anvendes til templer og dyrenes beskyttelse.

Fra barnsben opdrages Jain til at blive forsigtige i al adfærd og til at tænke sig om, før de taler og handler, for ikke at skade andre levende væsner. Det er venlige, tavse, selvbeherskede folk.

Gandhis moder tog det løfte af ham, da han 19 år gammel rejste til London for at studere jura, at han skulde afholde sig fra vin,

kød og kvinder. Foruden jura studerede han religionsfilosofi. Blandt alle religiøse systemer fandt han mest behag i de gamle hinduiske hellige bøger. Dog tiltalte Tolstoys strenge kristendomsform ham også, og han regner sig tildels for hans discipel.

Men hvor langt han i virkeligheden står fra kristendommen, der-

Gandhi.

om vidner hans bekendelser, som forbløffer den, der kun har et overfladisk kendskab til Østens visdom.

Han tror på sjælevandringslæren, der jo ligger til grund for hele orientens syn på liv og død. Han billiger kasteværnets institution med undt. af paria-begrebet, som han vil have ophævet. Han billiger koens tilbedelse som udtryk for menneskets tjenende stilling i skabningen, og han misbilliger ikke afgudsbilled-dyrkelsen i den gamle hinduiske form.

I 20 år fandt Gandhi sit virkefelt i Sydafrika, hvor han tjente

sine riddersporer som forkæmper for de indvandrede hinduer i deres hårde kamp imod boernerne. Hinduismens indsats i det civilisatoriske arbejde i Afrika er et meget interessant, men næsten ubemærket afsnit af kulturens historie.

De pietistiske boerere behandlede deres indfødte, farvede arbejdskraft med det modbydeligste racehad, der gav sig udslag i rå forhånelser og uretfærdighed mod disse mennesker, der i sjælskultur står over de fleste andre racer, og som statsborgerligt set har ret til at anse sig for britiske statsborgere.

Gandhi tog kampen op med en ny art våben, Jainismens våben: ikke-vold, og passiv modstand. Han angrebes med alle et moderne samfunds magtmidler, både censur, fængsel osv. Til tider meldte 10,000 hinduer med Gandhi i spidsen sig frivilligt ved fængslerne for at lide straffen for den passive modstand. Man stenede og bespyttede ham. Men han forblev den ædelmodigste og sagtmodigste modstander, noget politi nogentid har haft med at gøre. Hans eneste modbillede var Frants fra Assisi. Og han sejrede efter 20 års kamp fuldstændigt. Nu stod han som alle hinduers, ja alle farvede racers fødte fører i den bitre kamp imod den hvide race. De to store, ædle førere Gokhale og Tilak var begge nylig døde, da han 1914 vendte tilbage til Indien som „Mahatma“, der blev hans navn i folkemunde — „den store sjæl“.

Han vendte tilbage som regeringens ven, højt hædret også af denne med de største æresbevisninger. Efter krigens udbrud benyttede han lige op til 1917 sin store indflydelse til at støtte rekruteringsarbejdet og satte sit helbred på spil i ambulancearbejde.

Englands veltalende premierminister havde i denne periode givet gyldne løfter om Indiens selvstyre til belønning for dets indsats i krigens. Da disse løfter ikke opfyldtes, ja da der udkom nogle reaktionære love, begyndte Mahatma først venligt at advare sine venner englænderne, men da det ikke hjalp, tog han alvorligere fat, indtil han i et berømt åbent brev til vicekongen frasiger sig alle sine hæderstitler og kaster ham handsken. Nu begyndte den store kamp.

1919—22 var han ubestrideligt Indiens ukronede konge og havde en magt over 100 af millioner, som aldrig noget levende menneske har ejet.

Her er kun tid til kortfattet at skitsere nogle af Gandhis grundtanker og hans program.

Han betegner Orientens selvbevidste modstand mod occidenten. Han vil frelse Indien fra at blive europæiseret, han vil frelse verden gennem Indien som verdens sjæl i modsætning til den hvide races materialistiske magtbegær.

Den 6te april 1919 så man for første gang med undren og angst hans uhyre magt. Den dag havde han erklæret som Hartal som bods- og bededag for alle både mohamedaner og hinduer og alle andre stammer og religionssamfund, som vilde følge ham. Det blev den mægtigste generalstrejke, verden endnu havde oplevet og skulde have dannet indledningen til Gandhis revolution, hvis program var ved passivitet, ved at nægte regeringen støtte på ethvert område, at lamme den uden vold, uden had. Embedsmændene er ikke onde, men de er syge af den europæiske civilisation. Vi holder os borte fra deres skoler, fra deres domstole og hospitaler. Vi væver selv vore klæder og brænder offentligt alle udenlandske indførte varer. Vi genindfører den gamle hinduiske sædelighed og primitive samfundsorden.

Den store Hartal viste, at underet var sket, mohamedanere, hinduer, buddhister, Jain, indfødte kristne, alle samledes under Gandhis banner beredt til lidelsens offer. Intet under, at regeringen blev nervøs. Et par steder pudsedes politiet af gammel vane på de strejkende, og naturen gik over optugtelsen, man satte sig til blodig modværge.

Men det tålte Gandhi ikke, strax gav han kontraordre, erklærede, at folket endnu ikke var modent og pålagde sig selv streng faste til bod for folkets synder.

3 gange gentog dette sig, at alt var rede, og føreren i sidste øjeblik gav ordre til at standse bevægelsen på grund af et fejltrin. Men nægtes kan det ikke: det gennem århundreder møjsommeligt opbyggede kulturværk rystede i sine sammenføjninger. Havde Gandhi villet, var det styrtet sammen. Men „den tavse stemme“ i hans sjæl, som han adlød, bød ham vente. Denne politik var, kan man sige, selvmorderisk i sin idealisme! I Sydafrika samlede han en arbejdende klasse til kamp om sine rettigheder. Men nu vilde han det umulige: at samle alle Indiens vidt forskellige elementer og kulturstandpunkter til fordrivelse af Briten. Hvad vilde der været sket dagen derpå? Hans ivrigste tilhængere skuffedes, masserne forstod ham ikke. Og den nervøse regering greb til skrappe modforanstaltninger.

I byen Amritsar udspandt der sig en række scener så modbydelige, at de her skal forbigåes i tavshed med den undskyldning, at de britiske embedsmænd var gået amok. Men Gandhi viste sig større end nogensinde og prædikede kun tålmod og tilgivelse i medlidenhed med de syge modstandere, der i god tro kæmpede for ondskabens princip. Hans taler og artikler fra denne periode rummer en sjæls-

adel, som menneskehedens historie næppe kender mage til. Tiden tillader mig desværre ikke at citere. Men de er udgivne i „Young India“ af ham selv.

Jeg har engang mødt Gandhi, desværre uden at ane hans kommende betydning. Det var lige efter, at han var vendt tilbage fra Sydafrika. Han sad tilsyneladende nøgen på ryggen af en elefant, en lille, mager mand med grove træk og meget udstående øren og briller, han lignede nærmest en karikatur. Men jeg har aldrig set mage til fanatisk begejstring som den, hvormed mængden ombølgede hans elefant. Selv sad han uanfægtet. Han siger, at han foragter mængdens hyldest og vilde have mere tillid til sin forkynnelses sandhed, om man stenede ham. Når han taler til mængden — somme tider til op imod 40,000 — benytter han ikke stærke midler eller håndbevægelser. Men han begejstrer mængden så voldsomt, at man har måttet oprette et helt frivilligt korps til at holde orden for at undgå store ulykker under mængdens forsøg på at komme ham nær.

I 1922 var buen spændt til det yderste. Regeringen turde ikke risikere endnu en Hartal og sendte politiet ud for at arrestere ham. Endnu engang fik verden det syn at se: en helgen i politiets vold.

Retshandlingen blev en dyst imellem østen og vesten. Her mødtes Mahatma, „den store sjæl“, i det alvorligste livtag med den hvide races magtbegreb. Man skal 1900 år tilbage i tiden for at finde mage til anklaget. Det skal siges, at Europa var så godt repræsenteret, som det var muligt. Forhandlingerne blev ført i et højere plan end vant fra begge sider. Man vidste ofte ikke, hvem der var dommer og hvem anklaget, sådan bøjede de britiske jurister sig i ærbødighed for den store helgen.

Her skal i korte Træk anføres et Uddrag af Gandhis Forsvarstale.

Jeg ønsker at påtage mig al den skyld, som den offentlige anklager har lagt på mine skuldre for de blodige optrin.

Når jeg nat efter nat har overvejet disse spørgsmål dybt i mit hjerte, er jeg kommet til den slutning, at det er mig umuligt at fralægge mig ansvaret for de begåede forbrydelser. Jeg burde have beregnet følgerne af mine handlinger. Jeg ved, at jeg har leget med ild. Jeg vovede det, og dersom jeg blev frigivet, vilde jeg begynde på ny.

Jeg følte imorges, at jeg vilde svigte min pligt, dersom jeg ikke sagde, hvad jeg nu siger. Jeg ønskede at undgå vold. „Ikke-vold“ er den første

artikel i min trosbekendelse og den sidste. Enten måtte jeg underkaste mig et system, som jeg mener har gjort mit land ubodelig skade, eller jeg måtte løbe den risiko at slippe mit folk løs i vildt raseri, når det af mine læber erfarede sandheden.

Jeg ved, at mit folk stundom handler i vildelse. Jeg er dybt bedrøvet derover. Og derfor står jeg her for at underkaste mig ikke en let straf, men den hårdeste. Jeg beder ikke om barmhjertighed og beråber mig ikke på formildende omstændigheder. Derfor står jeg her for at bede om og gladelig underkaste mig den strengeste straf, der kan pålægges mig, for hvad der iflg. loven er overlagt forbrydelse, men som jeg anser for at være en borgers helligste pligt.

Dommer, De står overfor det valg enten at nedlægge Deres hverv eller at idømme mig den strengeste straf, dersom De mener, at den lov, som De er sat til at håndhæve, tjener dette folk til gode.

Det var et verdenshistorisk afgørende øjeblik, det forstod alle, da den civilborgerlige ret dømte Mahatma til 5 års strengt fængsel.

Da fængslets porte lukkede sig bag ham, var hans magt så stor, at hans sidste vilje blev adlydt: at hans tilhængere skulde lide i tavshed og uden modstand. Efter to års fuldstændig afspærring blev Gandhi dødssyg. En operation var nødvendig. Efter den var han så svag, at man ikke turde beholde ham i fængslet, for at han ikke skulde dø her.

Meget imod sin vilje blev han derfor benådet for resten af sin fængselsstraf.

Men han havde været længe nok borte fra kamppladsen, til at regeringen havde nået sit mål. Udviklingen var løbet fra ham. De moderate stemninger har fået overtaget. Gandhi synes at være en færdig mand, der langsomt har opgivet alle sine idealer.

Den vidunderlige blomst havde kun holdt sig i et par år, fængselsluften kunde den ikke tåle. Om den nåede at få sat frø, som engang vil modne, eller den visnede for tidlig, vil fremtiden vise.

I øjeblikket er situationen mere forvirret end nogensinde. Gandhis virksomhed har vakt en dybtgående uro og modstand imod den britiske regering, men hans ædle metoder er ikke mere i kurs. Regeringen tør atter regne med det blodige had imellem dens modstandere indbyrdes.

For nogle uger siden lukkede Wembleyudstillingen sine porte. Den var jo tænkt og gennemført som et mægtigt symbol på det britiske empire. Da flaget blev strøget under stor militær opvisning med hundreder af faner fra alle egne af dette rige, hvor solen aldrig går ned, rejste der sig en stille, men mægtig brusen, som

aldrig vil glemmes af os, der var tilstede. 140,000 mennesker bad højt i kor den kristne bøn. Da følte jeg, hvilket stærkt og pligtfølelse folk det engelske er. Måske dog det værdigste til løsningen af de store kulturopgaver, der er lagt på dets skuldre.

Lad os slutte med ønsket om, at England må få lykke til at finde de rette midler, og lad os sende en stille hilsen over til Mahatma og hans ædle folk, der var villig til gennem frivillig lidelse at prøve at frelse den stakkels, ulykkelige menneskehed.

SUMMARY

Modern Currents in India (Gandhi)

by

Axel Jarl.

Briefly expressed, there are three main factors in modern India: the Hindoos, the Mohammedans, and the "white Sahib". The interplay between these elements brings about the political and social currents.

A new era began after the Seapoy Rebellion in 1857, when East India Company was dissolved and its holdings were taken over by the Crown. The British Nation hereby assumed the greatest social task known to history.

The opening of the Suez Canal in 1869 divided the distance between Great Britain and India by six. This changed the position of the white officials; their stay in India was no longer an expatriation, but merely an episode. Their true home remained in England and they became strangers to the Indian people. 1200 white civilians now rule over 320 million coloured people, with honest devotion to their duty, but often with great ignorance of the manner of thinking of the population. East and West misunderstand but too easily one another.

The victory of Japan over Russia in 1905 aroused the self-consciousness of Asia to life, and ushered in a period of anarchistic attempts against the foreign officials, who, at the same time met with great lack of understanding of their administrative reforms and social welfare measures.

Every change met with opposition, either from the Hindoos or from their constant rivals, the Mohammedans. The eternal rivalry between the two elements was the best aid to the British rule.

At the same time a great amount of work has constantly been done for the introduction of political reforms in the modern European spirit.

Opinions are divided; — the administrators who are well versed in Indian affairs wish "paternal despotism," this being in their opinion the most happy government for a population which in many respects is at the same stage of development as the European nations in the early Middle Ages.

But the liberal idealists in the House of Commons in London believe in the education of political freedom, and want Parliamentarism introduced.

The course in this work of reform has been unsteady and has further contributed to the dissatisfaction and the criticism of the blunders made by the Government. Of these, the moving of the Capital to Delhi is one of the most conspicuous.

The Great War, with its golden promises, its huge sacrifices and its profound disappointment, has strained relations still more.

And just at the psychologically critical moment that person appeared on the scene, who for some years (1919-22) was to shake the entire Indian Empire to its foundations.

Gandhi is understood only from the point of view of the Jainistic form of religion, in which he has been brought up. In 1919 he returned to India, after having conducted a great political struggle for twenty years on the behalf of his countrymen in South Africa, which struggle ended with absolute victory.

Gandhi is disappointed by the broken vows of the Government, made during the Great War, promising Home Rule, and opens a violent campaign, having succeeded in rallying all — both Hindoos and Mohammedans — about his programme; to prevent India from being "Europeanized" and to bring it back to the old, primitive, Indian morals. All this to be done by means of the Jainistic measures; viz: — "passive resistance" and "noncooperation."

During these years he has a power over the millions of India the like of which no other human being has ever had. The British Empire was really endangered. The uneasiness brought about deplorable police attacks which no one regretted more than Gandhi. Thrice at the last moment he recalled his orders for the decisive revolution, because he realized that the people were not ripe for the carrying out of this lofty ideals. He had the courage of humility, and stands, when he was arrested and sentenced to prison, as one of the greatest saints of mankind. —

During his stay in prison his grip on the movement was weakened. He had always acted more as a prophet than as a politician. — Now the politicians grasped the power — opportunism gained the victory over the rigouristic programme of Gandhi — and the old conflict between Hindoos and Mohammedans burst out anew. — Gandhi seems now to be a "finished" man, who lets his own programme drop. — His activity has evoked much criticism, unrest and ferment, but his noble methods are no longer in favour. —

The future is therefore uncertain. — But if the problem of giving India access to modern European social order is to be solved, there is scarcely any other people than the British who are able to cope with the problem. —

Fra Malajstaterne.

2. Malajbeskyttelse i Malajstaten Perak

af

K. Wulff.

Da Europæerne først kom til Malakahalvøen, var denne praktisk talt helt dækket af tæt urskov, kun langs vandet, ved søen og op langs flodløbene var smalle striber af den ryddede for at give plads for Malajernes bygder (*kampung*) med deres plantninger og rismarker. Portugiserne kom først; 1509 erobrede de byen Malaka og satte sig fast der, og de holdt den uden væsentlig konkurrence for deres handel på halvøen i over 130 år. De afløstes af Hollænderne, som fra deres store kolonirige erobrede denne vigtige plads og dermed gjorde sig til herrer over halvøens exporthandel. Senere kom Englænderne; i det 18. århundredes sidste årtier begyndte de at få fast fod, grundlagde 1786 stabelpladsen på Pulau Pinang, nu almindelig kaldet Penang, i 1819 Singapore, og i 1824 gik Malaka definitivt over på britiske hænder, efter at pladsen allerede under Napoleonskrigene var blevet besat af dem i 1795. Det var den indiske regering, der således grundlagde det britiske herredømme i disse rige lande; 1867 blev Straits Settlements lagt direkte ind under den engelske krone som Crown Colony, bestående af Singapore, territoriet omkring Malaka, Penang og Province Wellesley på fastlandet lige overfor denne ø, det lille territorium Dindings noget sydligere på halvøens vestkyst og nogle småøer.

Både for Portugiserne og Hollænderne gælder det, at de ikke hidførte væsentlige forandringer i Malakahalvøens indre forhold; begge holdt de byen Malaka og dens omegn som det centrum, hvorfra de anlagde små faktoreri hist og her langs kysterne, og hvorfra produkterne sendtes hjem til Europa. De sluttede traktater med de indfødte fyrster, men Malajerne blev herrer i deres tyndt befolkede land. Dette var, som naturligt er i et land, hvor floderne er de eneste færdselsveje, splittet i et antal større og mindre stater under ma-